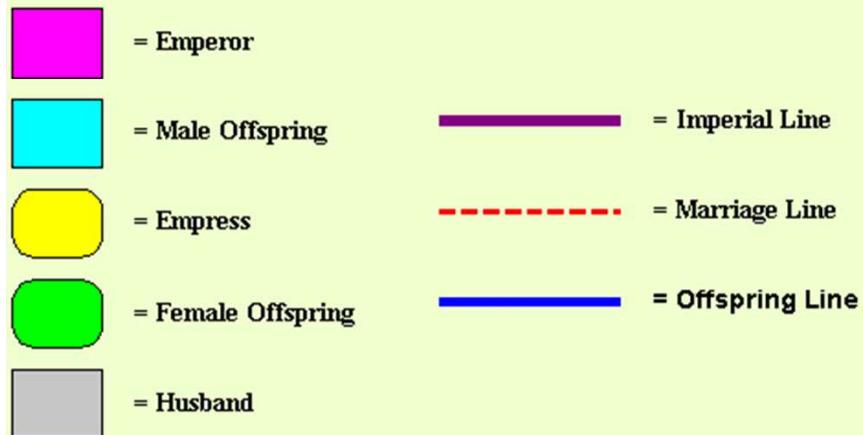
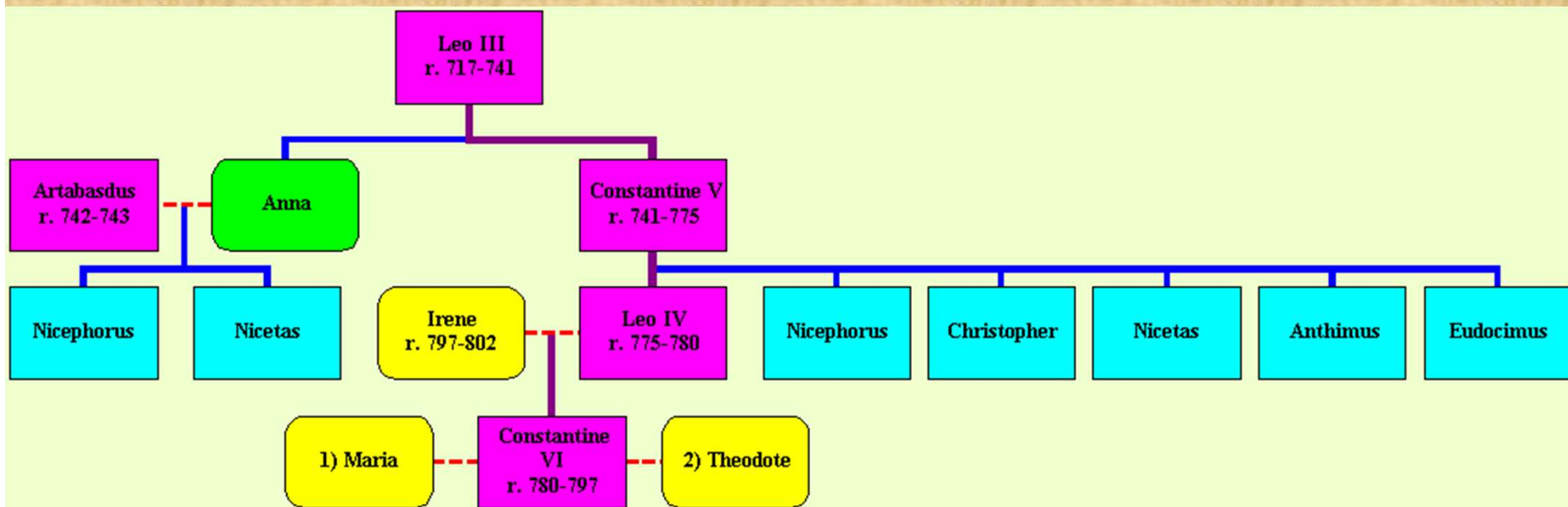

Kapitoly z dejín Byzancie

prednáška 08

© 2003 Marek Meško

- **Konštantín V. (741-775)**

- pravdepodobne mal lepru

- za ženu mal od r. 731/732 chazarskú princeznú Čiček

- 742/743 odvrátil pokus o uzurpáciu svojho strýka Artabazda, po zvyšok vlády veľmi podozrievavý a neurotický

- veľmi schopný veliteľ, úspechy proti Arabom (746, 747 a 752) a aj Bulharom (763 získal Anchialos)

- vojenské reformy:

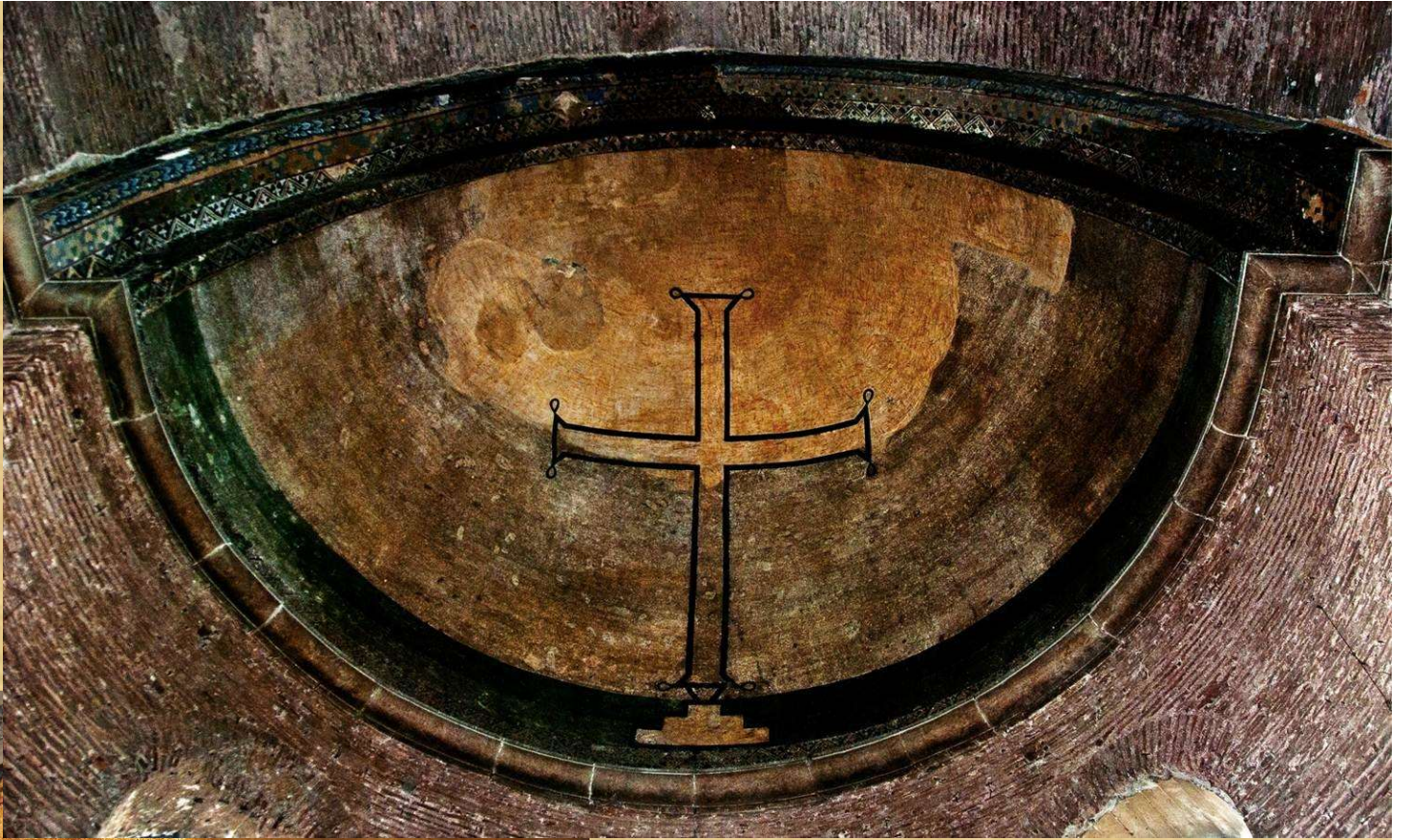
- zmenšenie územného rozsahu pôvodných veľkých *themata*, vytvorenie menších obranných celkov nazývaných *kleisourai* (*akritai*), základ obrannej stratégie až do polovice 10. storočia (Digenis Akritas)

- premena ceremoniálnych gardových jednotiek hlavného mesta na bojaschopné plne profesionálne jazdecké oddiely (*tagmata* – *Bigla, Exkoubitai, Scholes*)

- > tieto úspechy sprevádzané zostreným ikonoklasmom, ikonoduli ho pomenovali Kopronymos (7. ekumenický koncil v Hierii, 754), jedným z najväčších stúpencov cisára *strategos* Thrakesion Michal Lachanodrakon

Opsikion -----> Optimatoi/Bukellarioi/Opsikion
 Armeniakon -----> Charsianon/Chaldia/Armeniakon
 Anatolikon -----> Kappadokia/Lykaonia/Anatolikon

- od jeho vlády sa začína prejavovať nová spoločenská sila v podobe provincionálnej nobility (*dynatoi*) ako protiváha úradníckej vrstvy vychádzajúcej čiastočne zo starých senátorských elít hlavného mesta – vrstva schopná destabilizovať štát podobne ako v 3. storočí v dôsledku veľkých povstaní začínajúcich v provinciách (Artabazdos, a i.)

vdďaka silnej vrstve vojakov slúžiacich v *themata* aj silná vrstva menších vlastníkov pôdy (*georgoi*) – stredná vrstva, tam ešte patria vojaci slúžiaci v *tagmata*, slobodné povolania a nižší úradníci v provinciách a v hlavnom meste

najchudobnejší nazývaní *penites/ptochoi/aporoi* a vzniká aj vrstva závislých hoci osobne slobodných roľníkov (*paroikoi*)

synom Konštantína bol **Lev IV. Chazar** (775-780), ale bohužiaľ zomrel vo veľmi mladom veku, zanechal po sebe nezletilého syna **Konštantína VI.** a svoju ženu Irenu ako regentku
- ambiciózna **Irena** pochádzala z okolia Atén (*thema* Hellas) z rodiny Sarandapechys

- - počas svojej regentskej vlády Irena (780-790) zvolala 8. ekumenický koncil do Nikaie a obnovila uctievanie ikon
 - kvôli odporu armády, ktorá podporovala jej syna vymenila všetkých schopných veliteľov svojimi prívržencami na dvore
 - nakoniec roku 797 nechala svojho syna **Konštantína VI.** uväzniť a oslepiť a začala vládnuť sama (až do roku 802)

-----> jej politika viedla k vojenskému oslabeniu Byzancie práve v čase kedy v Bulharsku nastúpil na trón silní a ambiciózni cháni Kardam a Krum (803-814)

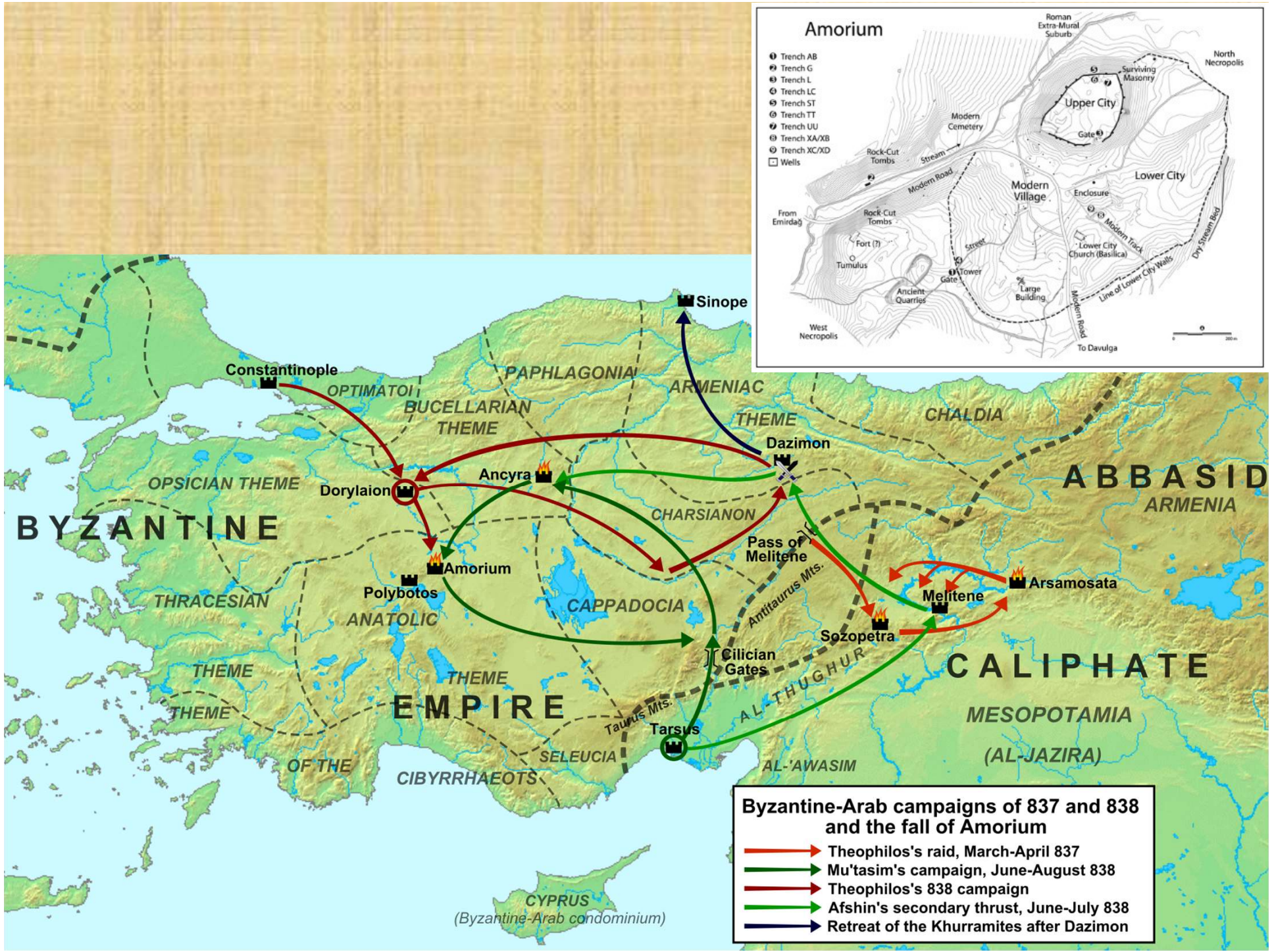
- porážka Konštantína VI. od Bulharov v roku 792 v bitke pri Markellai, Byzantínci platili tribút
- oslabenie aj v medzinárodnom meradle (Karol Veľký na Západe 800, 812)

802 prevrat *logothetes tou genikou*

- **Nikeforos I. (802-811)**
 - snaha o finančné reformy, pokus o zastavenie Bulharov, avšak 811 zabitý pri návrate po dobytí Plisky v horských priesmykoch pohoria Haimos, jeho syn Staurakios zomrel na následky zranení
 - 813 ďalšia porážka v bitke pri Versinikii (Michal I. Rangabe)
 - > ľud v Konštantínopole vtrhol do chrámu Sv. Apoštolov k hrobke Konštantína V. a prosil ho, aby vstal z mŕtvych a zachránil ríšu pred zánikom

- **Lev V. Arménsky (813-820)**
schopný vojenský veliteľ arménskeho pôvodu, spolu s ním do KŠTPL prišli ešte jeho priatelia a spolubojovníci Michal z Amoria a Tomáš Slovan
 - znovuzavedenie ikonoklasmu (813) a zvolanie ikonoklastického koncilu do Hagie Sofie (815)
 - ustúpenie bulharskej hrozby (v apríli 814 Krum zomrel)
 - napriek tomu sa mu nepodarilo založiť vlastnú dynastiu, lebo r. 820 ho na Vianoce zavraždil v kaplnke cisárskeho paláca Michal z Amoria a nastúpil na trón ako **Michal II. Traulos (820-829)** a založil Amorijskú dynastiu
 - pokračoval v ikonoklastickej politike svojho predchodcu
 - prvé roky jeho vlády sú poznamenané veľkým povstaním Tomáša Slovana v Malej Ázii (okrem th. Opsikion a Armeniakon), ktorý sa prezentoval ako pomstiteľ zavraždeného Leva V. a dokonca sa s podporou arabského kalifa nechal korunovať ako cisár antiochijským patriarchom, r. 821 začal obliehať Konštantínopol, ale na strane Michala II. zasiahli Bulhari a Tomáš bol zajatý r. 823 v Adrianupole
 - to využili Arabi zo severnej Afriky a dobyli Sicíliu, a ummájovskí renegáti zo Španielska (Abu Hafs) a cez Alexandriu dobyli ca. 823/824 Krétu
- **Theofilos (829-842)**
 - posledný ikonoklastický cisár
 - snaha presadiť sa vojensky proti Arabom (kalif Al-Mutāsīm)
 - > vyprovokovali posledný veľký arabský nájazd do hĺbky Malej Ázie r. 838, Arabi porazili byzantské vojsko, Theofilos bol takmer zajatý a dobyli Amorion, správne centrum th. Anatolikon a miesto pôvodu celej dynastie a vyplienili ho

- zvyšok vlády úspešný, hlavne na poli administratívy a zabezpečenia vykonávania spravodlivosti, Theofilos je napriek svojmu ikonoklastickému presvedčeniu popisovaný ako zvlášť spravodlivý cisár, ako jediný ikonoklastický cisár nebol neskôr ikonodulmi anathematizovaný (prekliaty)
 - zomrel predčasne, zanechal maloletého syna **Michala III.** (842-867) a jako regentka vládla jeho matka Theodora
 - v marci 843 bolo slávnostne obnovené uctievanie ikon, dodnes slávené v ortodoxnej cirkvi každú prvú nedeľu veľkého pôstu ako **nedeľa ortodoxie**
 - > ukončenie veľkých dogmatických sporov, ktoré cirkev trápili od neskorej antiky